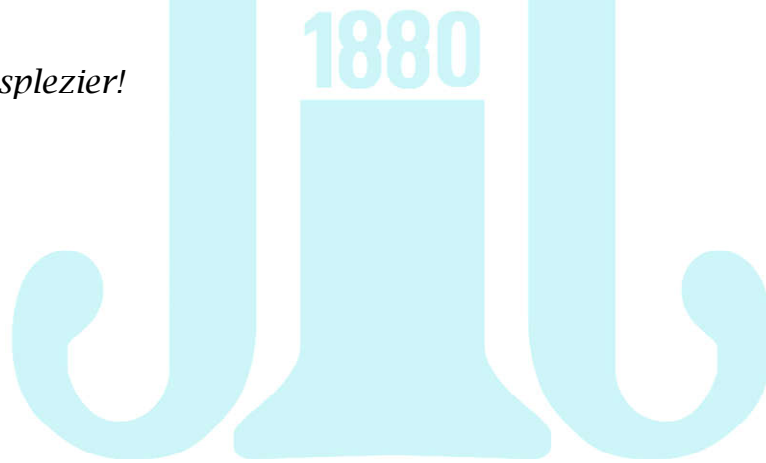

Even uw aandacht...

*Deze 'smaakmaker' laat u toe kennis te maken met dit werk.
Dit tekstfragment mag niet gebruikt worden voor opvoering. Het
mag niet worden gedownload, afgedrukt of verder verspreid.
Indien deze smaakmaker u bevalt, raden we u aan het volledige
toneelstuk te ontlenen en te lezen voor u tot de aankoop van
boekjes voor opvoering beslist.*

Veel leesplezier!

Toneelfonds J. Janssens – Antwerpen

www.toneelfonds.be

29488

DE GESCHIEDENIS VAN DE FAMILIE AVENIER

DEEL 2: DE ONTDEKKING VAN DE ZIEL

door

MARIA GOOS

TONEELUITGEVERIJ VINK B.V.
Tel: 072 - 5 11 24 07
E-mail: info@toneeluitgeverijvink.nl
Website: www.toneeluitgeverijvink.nl

Personages

RITA – Dementerende vrouw

SAAR

GROTE JANUS

KLEINE JANUS – zoon van Grote Janus

THEO – Jongen van begin twintig

CHRIST – Vader van Theo

ANNEKE – kind van Janus

MOHAMMED – Turk ca 30 jaar

THEO

HENK

BERT – kind van Janus

JAN – Broer van Pieternel

PIET / PIETERNEL – Moeder van Theo

TOOS – tante

5 dames en 8 heren

Het bovenhuis is onttakeld. In de voorkamer staat een doods-kist. Verder zien we alleen maar kratten en dozen. Alleen de kolenkachel is er nog.

De Familie Avenier is een kroniek van een Brabantse familie, en ook van Nederland vanaf de wederopbouw tot de milleniumwisseling. Maar het is ook de kroniek van Maria's leven, het stuk begint in 1956, uw geboortejaar. "Ja".

Hoe verhouden die drie perspectieven zich tot elkaar?

"In deel één zie je mijn familie, zoals ik die me herinner: boven op elkaar in een bovenhuis bij mijn oma. Mensen die door woningnood tot elkaar veroordeeld zijn en noodgedwongen een hechte familiestructuur hebben.

In deel twee krijgen ze eigen appartementen. En dan worden ze allemaal overspannen en ongelukkig. Het cement, de familiestructuur, is plots verdwenen. Het geloof is ook weg gevallen."

1. *RITA zit bij de kist. JAN staat achter op het toneel, met in zijn ene hand een sigaret en in zijn andere een zuurstoffles van waaruit een slangetje zijn neus ingaat.*

RITA: Ik zit nou te prakizeren wat het allemaal níet is geweest. Maar het kan niet anders als dat het ook iets wél is geweest. Het begon net wat te worden eigenlijk. Ik weet niet waarom jij daar nog staat. Het zal een vuiltje in mijn geheugen zijn.

JAN: En waar moet ik dan nou naar toe Rita? Hou er eens stil. Je bent er niet meer. Ga dan ook maar.

JAN: Maar zeg dan nog even waar ik naar toe moet. En moet ik niks meenemen?

RITA: Ik weet het niet Jan.

JAN: Ik kan toch niet zomaar weg zijn.

RITA: Ik zeg toch ook niet dat ik het begrijp. Maar het is wel zo. Het is gebeurd.

JAN: Je kan me toch nog wel eventjes helpen?

RITA: Nee.

JAN: Waar zit jij nou naar te kijken?

RITA: Naar jou.

JAN: Hoe lig ik erbij?

RITA: Dood.

JAN: Blijf je erbij als de klep erop gaat?

RITA: Ja Janneman.

JAN: Het was kort.

RITA: Ik vind het zo erg dat je niet meegaat naar de flat. Want eigenlijk zou alles net beginnen. Nou zal je nooit weten wat het is, verhuizen.

JAN: Ik ben nou toch ook verhuisd?

RITA: Had nou nog een weekje gewacht.

JAN: Ik denk al ik weet niet hoe lang aan een boterham met schuifkaas.

RITA: De oorlog. Denk je daar nou aan?

JAN: Waar je nou zit, daar stond toen de tafel. Met kerst zaten we er omheen en we hadden allemaal een boterham vast. En op ieders z'n boterham lag een klein stukje kaas. En dan namen we allemaal een hap van onze boterham, met ons neus boven de kaas. Maar we aten de kaas niet op. Met

dat je een hap van je boterham nam schoof je gelijk de kaas naar achter. Dus zat je mooi op droog brood te kauwen, maar je had de lucht van kaas in je neus. Dat was eigenlijk verbeelding.

Van alles dat er door mijn lichaam is gegaan waren die boterhammen met schuifkaas het lekkerst.

Mijn geboortehuis en ik sterven eigenlijk gelijk. Hoef ik ook niet te zien hoe het platgaat. Geniet maar van de kaas Rita.

RITA: Ons leven was een boterham met schuifkaas.

JAN: Maar nou krijg je dikke plakken. Met roomboter.

RITA: Ja.

JAN: Geef je me nog een kus voor het donker wordt?

RITA: Ja.

Donker. Hard door de boxen: Jimi Hendrix, All Along the Watchtower.

2. Als het licht weer aangaat is Jan weg. In de bovenkamer van het huis zien we:

MOHAMMED EN ANNEKE. MOHAMMED is een Turk van tegen de dertig. Petje op, goedkoop pak aan, snor.

De kamer staat vol met dozen. Daartussen woont Mohammed.

Er staat een bed, en een eenpitsbrandertje met wat

keukengerei. Verder twee grote koffers met kleren en

dergelijke. ANNEKE zit precies zo, zoals ze op deze plek zat op het einde van deel 1, toen ze een jaar of vijf was.

ANNEKE: De laatste keer dat ik in deze kamer sliep was ik een jaar of vijf denk ik. Samen met mijn broer. Bert.

MOHAMMED: Bert ja.

Mohammed maakt een gebaar bij zijn haar.

ANNEKE: Ja. Lange haren ja. Bert. Samen met Bertje in bed, toen. Slapen. Kindjes. Waren we. Beneden familie. Feest. Kerstmis was het denk ik. Of Oudjaar. Het was koud. Heel erg koud. Toos kwam bij ons liggen. Wij deden of we sliepen. Ze hilde. Toos. Baas.

MOHAMMED: Toos ja. Goed vrouw. Huilen?

ANNEKE: Ja. Toen. Toos was nog niet getrouwd met pappa.
Baas, Janus,

MOHAMMED: Toos goed vrouw.

ANNEKE: Ja. Toos goed vrouw. Toos goed moeder. Niet mijn
echte moeder, maar heel goed moeder. Lief. Pappa Janus
niet lief. Best stom. Baas is stom.
Zeg maar: Baas is stom.

MOHAMMED: Ja.

ANNEKE: Zeg dan. Baas is stom.

MOHAMMED: Nee.

ANNEKE: Ik heb nog een broer. Mohammed, Anneke heeft nog
een broer. Ook een Janus. Grote broer maar Kleine Janus.
Mijn broer weg. Saartje? Van Theo? Huilen, huilen, huilen.
Heel erg huilen. Een jaar lang huilen, huilen, huilen.
Overgeven en ziek en alles.

MOHAMMED: Huilen. Ja.

ANNEKE: Pijn in hart. Ziek en bijna dood en zo. Kleine Janus
weg. Is nog twee keer terug geweest. Op visite. Weg.

MOHAMMED: Pijn.

ANNEKE: Nu over. Al lang over. Saar met Theo he?

Nu ome Jan dood. Ome Jan zo lief. Ome Jan heel lang ziek.

MOHAMMED: Jajajajaja. Jan heel ziek. Duif. (*in Arabisch*)

ANNEKE: Welk?

MOHAMMED maakt duiven geluid

ANNEKE: Ja. Duif. Longen. Ziek. Dood.

MOHAMMED: Zelig.

ANNEKE: Ja. Ik vind jou ook zelig.

MOHAMMED: Ja.

ANNEKE: Warm he? Heet. Wat is er? Moet je huilen?

Ze aait hem even.

MOHAMMED: Koud. In hart.

ANNEKE: Ja, koud in hart, ja.

*3. Voorkamer. Bij de kist waar Rita nog zit. Pieter is
inmiddels binnengekomen. Sloom van de hitte. Toos staat op*

de gang te luisteren naar het gesprek tussen Pieternel en Rita en loopt dan door naar de keuken waar ze op een stoeltje gaat zitten. Ze rookt.

RITA: In een hotel?

PIET: Ik heb altijd gedacht: als ik hem nog 'es zie, Henk, dan loop ik op hem af, sla hem dan recht en hard op zijn gezicht en dan loop ik weer weg.

RITA: Dat heb je toch niet echt gedaan zeker?

PIET: Ik was het wel van plan. Ik heb een uur op dat vliegveld rondgelopen en me erop zitten te verheugen, dat ik hem die klap ging geven. Ik zag het zo mooi voor me: hij komt eraan zag ik voor me, zwaait ie. Zwaai ik terug. Zet ie z'n koffer neer. Kijk ik hem aan. Pats, pats en loop ik weg. Net een film.

RITA: Maar zo is het toch niet gegaan zeker?

PIET: Ik zag hem, in het echt dan, en toen dacht ik: ik pak hem eerst vast, dat ie nog even denkt dat alles goed is en dan sla ik hem snoeihard op z'n bek. Dan komt het harder aan.

RITA: Is dat nou iemand ophalen? Is dat nou eindelijk terugkomen?

PIET: Toen had ik hem vast. Toen dacht ik: voor ik hem die muilpeer geef, geef ik hem eerst nog even drie kussen, dan jank ik er wat bij en dán krijgt ie die muilpeer.

RITA: Heb je je eigen broer geslagen? Dat zal toch zeker niet?

PIET: Ik heb hem in mijn armen, ik denk nog: armen, niet zo gretig, maar ze zijn al om hem heen.

RITA: Ja en toen?

PIET: Toen wou ik het niet meer. Hem slaan.

RITA: He he, wat een lang verhaal om niks.

TERUG NAAR BOVEN

ANNEKE: Je moet hier weg. Als huis weg is, plat, jij mag niet meer ergens anders tussen dozen. Pappa, Janus, chef, moet jou niet meer in opslag stoppen. Huis. Jij mens. Ik pappa zeggen. Jij mens. Wil je niet terug naar je eigen landje?

MOHAMMED: Nee.

ANNEKE: Niet huilen. Aai me maar even. Aaien? Kom maar.

MOHAMMED streelt haar haar, haar armen en rug.

ANNEKE: Oooh wat kan jij lekker aaien. Ik ben niet verliefd op je hoor, alleen maar omdat je zo zielig bent. En nek. Doe nek ook maar lekker.

MOHAMMED: Vader Janus wil boos zijn.

ANNEKE: Kriebel maar. Vader Janus is weg. Met Christ. Zijn Bert zoeken. Bert drie dagen weg. Muziekfestival in bos of zo. Zeg maar: baas heet anus.

MOHAMMED: Ja.

ANNEKE: Zeg dan: Dag baas Anus.

MOHAMMED: Nee.

ANNEKE: Anus is Bert zoeken. Moet naar huis komen want ome Jan dood. Stom eigenlijk.

Wil jij naar huis? Gaan we weer bidden? Vind ik leuk.

MOHAMMED: Goed.

ANNEKE slaat een kruis. MOHAMMED doet haar na.

ANNEKE: Wees gegroet Maria vol van genade de heer is met u, gij zijt de gezegende onder de vrouwen en gezegend is Jezus de vrucht van uw schoot. Heilige Maria moeder van God, bid voor ons zondaars, nu en in het uur van onze dood amen.

MOHAMMED: Amen.

ANNEKE: Gotverdomme.

MOHAMMED: Gotverdomme.

ANNEKE: Hartstikke goed.

TERUG NAAR BENEDEN

PIET: Je moet maar kwaad zijn om alles van vroeger. Maar zo erg was het nou ook allemaal weer niet feitelijk en het blijft toch mijn broer al met al.

Ondertussen zijn Christ en Janus binnengekomen. Ze zitten in de achterkamer bij een open raam te puffen van de hitte. Toos heeft hen gehoord, komt uit de keuken.

RITA: Henk en jij is iets heel aparts. Altijd al geweest.

PIET: Het was ook de tijd. We mochten toch ook niks? Ja, dan gaan die jongens in hun zussen knijpen en zo. Ja dat kan je dan achteraf wel ingewikkeld maken, maar toen heette dat gewoon een vervelende broer en iedereen had wel een vervelende broer feitelijk. Als die allemaal veroordeeld moesten worden, nou, dan werd het stil in de buurt.

Henk was de klier waar je voor uit moest kijken en Jan was de lieve waar je terecht kon. Jan was mijn lievelingste. Toen ook hoor, toen ik in Australië. Niemand schreef er nog na een jaar, maar Jan wel. En mooi. Mooi schrijven kon ie. Mooi schrijven dat je kon Jan!

RITA: Wou ie eerst een hotel Henk?

PIET: Ja.

RITA: Zijn wij misschien niet goed genoeg meer.

4. ACHTERKAMER Christ, Janus en Toos.

CHRIST: Ja, dan denk je heel wat te zijn omdat je wel eens iets pittigs tegen een vrouwtje zegt dat uit een tent komt kruipen op de camping, denk je dat je wat voorstelt omdat je wel eens in een vreemd stukje vlees knijpt, maar eh... hun pakken het anders aan, he Janus. Daar zijn wij toch maar amateurs bij met onze gekkigheid. Wist jij dat nou, dat er zo aan toe gaat allemaal?

JANUS: Ja, dat wist ik wel ja.

TOOS: Jullie gingen om Bert te zoeken, mag ik jullie daar even aan herinneren?

JANUS: Is Pieterneel al terug met Henk?

TOOS: Hoe moet ik dat nou allemaal weten. Zie ik eruit als de portier? Nou? Bert?

CHRIST: Wat denk jij dan wat het is waar Bert is.

TOOS: Ik denk zoiets als bij ons op de camping, maar dan met muziek toch? Hij heeft de tent toch mee toch?

CHRIST: Op de camping houden we allemaal ons broek omhoog Toos. Nee, als je dit ziet... als je dit ziet... dit is.... dieren.

JANUS: Ik had zoiets toch wel eens gezien hoor.

CHRIST: Dat ze daar nakend in de bosvijvert aan het springen

waren wist jij ook niet toen we gingen anders had je mooi wel een fototoestel meegenomen.

JANUS: Je wist het wel maar je geloofde het eigenlijk niet zo. Dat is het meer.

Nou heb ik het gezien, maar nou weet ik het nog niet. Wat ik gezien heb.

TOOS: Zeg, jullie gingen voor Bert te zoeken!

JANUS: Die hebben we niet gezien.

TOOS: Wat hebben jullie daar lopen doen dan.

CHRIST: Toos... ga zitten.

TOOS: Waarom?

CHRIST: Zo kan ik het niet vertellen.

TOOS: Ik ga niet zitten.

JANUS: Toos zitten. Zo is het niet te vertellen.

CHRIST: Weet je met z'n hoevelen?

TOOS: Duizend?

CHRIST: Dag. Dikke boterham. Honderd!

TOOS: En dan hebben jullie Bert niet kunnen vinden?

CHRIST en JANUS: Honderdduizend!

TOOS: Honderdduizend? Mensen?

CHRIST: En geen één normale! Nog niet eentje niet.

JANUS: Allemaal zoals Bert. Dan weet je wel. Dan is er geen fatsoenlijk antwoord van te verwachten.

TOOS: Honderdduizend mensen?

JANUS: Geen beginnen aan. Net een kolonie onbekende diersoort. En ons aankijken of we van de Gestapo zijn.

Ze roepen hem van de organisatie net zo veel keer om tot ie z'n eigen meldt. En al ligt ie dan midden in sex of heeft ie spul gerookt, er zal een moment komen dat ie het niet meer kan horen: Bert Avenier. Bert Avenier. Bert Avenier naar huis. Bert Avenier naar huis vanwege familieomstandigheden. Dat is niet om aan te horen hoor, als je in een vrouw ligt.

CHRIST: Kan jij je er nou iets bij indenken Janus? Dat wij op de camping ook zo zouden doen? Al onze vrouwen met niks en wij met iedereen?

TOOS: Wat is vrouwen met niks, praat toch eens normaal man.

CHRIST: Met niks van boven!

TOOS: Ze dragen geen BH bedoel je. Is dat nou zo erg?

JANUS: Maar van onderen ook dikwijls niks.

TOOS: Nou dat was dan een leuk uitje voor jullie.

JANUS: Ze sprongen nakend in de vijvert! Je zag alles! Iedereen zag alles.

JANUS en CHRIST krijgen een lachbui.

TOOS: Zeg! Gaat het? Er ligt daar iemand tussen het hout. Hebben jullie dat nooit willen doen dan, bloot in een vijver springen. Ik anders wel.

JANUS en CHRIST kijken elkaar aan.

CHRIST: Jij doet het bovenste knoopje van je bloes nog niet los bij 33 graden.

TOOS: Omdat jullie vies kijken. Daarom zit ik hier te stikken.

CHRIST: Wat is er nou vies aan dat we kijken.

TOOS: Als ik nog één keer klachten hoor van het personeel Christ de Kanter, dan kan je nog tien keer familie zijn dan maak ik toch mooi Mohammed filiaalhouder, bij wijze van spreken dan, en ga jij het magazijn in bij wijze van spreken. Mag je geil worden tussen de kartonnen dozen. En voor jou hetzelfde Janus Avenier. Ik kan je niet ontslaan natuurlijk, maar ik kan wel flink vervelend worden. Gegrijp naar het personeel, dat zijn dingen waar alles aan kapotgaat dus 'es een keertje afgelopen daarmee begrepen? Die meisjes doen alsof ze het leuk vinden maar ze walgen van jullie allebei en dat snap ik anders heel goed.

Jonge wat heet. Als het morgen ook zo is, dan halen de kransen het kerkhof niet eens. Zonde van al die bloemen. Iemand nog wat te drinken? Er is koffie, thee en melk. Niemand?

JANUS: Loop dan even naar het café voor iets fatsoenlijks!

TOOS loopt naar de keuken.

JANUS: Jaloers dat wij het goed kunnen vinden met de winkelmeisjes. Gewoon jaloers.

CHRIST: Ik zit op mijn hurken om een set warmwaterkrullers uit

de la te pakken. Staat er eentje naast me op haar tenen om een krultang uit de vitrine te halen. Been, been, been, been, en ik kijk zo onder dat rokje in het paradijs. Ik vind het dan eigenlijk een belediging als ik dan niet even blijk geef van een gebaar van waardering.

Hij maakt een strijkende beweging langs een suggestief been.

JANUS: Ik zeg altijd: Toos kan zo goed ijskasten verkopen want ze weet als geen ander hoe zo'n ding in mekaar zit.

Stiekem moeten ze weer vreselijk lachen.

JANUS: Maar goed, het is een lieve moeder voor Bert en Anneke en voor Mereltje, En dat vind ik toch iets moois van inborst. Mereltje is eigen, Anneke en Bert niet, van bloed, maar voor Toos, zijn ze alledrie net van nature. En natuurlijk een geboren witgoedvrouwje. Die weet precies wat of dat de mensen willen. In de winkel dan.